

Nr 96

Av herr **Sörenson** och herr **Peterson, Eric**, om åtgärder mot pornografi.

(Lika lydande med motion nr 117 i Andra kammaren)

Till rättigheterna i ett fritt demokratiskt samhällsskick som det svenska hör att i skrift yttra sina tankar och åsikter utan förhandsgranskning. Till »skrift» hänföres också »bild». Denna rättighet regleras i tryckfrihetsförordningen av den 5 april 1949.

Ett aktuellt problem i vårt folk, som berörs av tryckfrihetsförordningen, är utvecklingen av den s. k. pornografiska litteraturen. Denna litteraturform har under de senaste åren kvantitativt kraftigt ökat. Bildframställningen har samtidigt blivit mera frän än vad tidigare var fallet. En sadistisk tendens är tydligt märkbar.

Man har anledning att fråga vad som ligger bakom den här antydda utvecklingen. Det blir svårt att godtaga att det fria konstnärliga skapandet ligger bakom den nakenhet och de samlagsscener som presenteras. Det blir också svårt att godtaga att utvecklingen är ett ofrånkomligt uttryck för en öppnare och friare livsstil. Det vill synas som om utvecklingen huvudsakligen är bestämd av ekonomiska vinstmotiv. Tryckning och spridning av frän pornografi synes vara en utomordentligt lönsam affär. De nya »besuttna» i vårt samhälle är ofta ungt folk som förlägger pornografisk litteratur.

Samhället har att ställa sig frågan, om den utveckling vad gäller pornografiska skrifter, som f. n. äger rum i vårt folk, är önskvärd eller inte. I princip synes tre olika hållningar vara möjliga att intaga. Friheten att trycka och försälja pornografi anses så väsentlig att samhället icke bör befatta sig med frågan — det är den ena hållningen. Den andra är denna: frågan är så svår att komma till rätta med att, även om utvecklingen icke är önskvärd, föga eller intet kan göras. En tredje hållning är denna: samhället har inte bara ett formellt-juridiskt ansvar för utvecklingstendenser i samhället, det har att bedöma och skall ta ansvar för den reellt-innehållsliga sidan av ett samhällsskeende. Inom parentes må framhållas att samhället i flera avseenden valt den tredje vägen. Så vaktar t. ex. samhället noga på att demokratiska fri- och rättigheter upprätthållas (församlingsfrihet, yttrandefrihet, demonstrationsrätt osv.).

Utvecklingen inom det område, som här diskuteras, får anses som icke önskvärd. Det kan icke anses vara försvarbart ur det ansvariga samhällets synpunkt att pornografi användes som medel för stora privata vinster. Det kan icke heller anses som önskvärdt med en utveckling mot fränare, delvis sadistisk pornografi. Den export av pornografisk litteratur, som f. n. äger rum, kan inte anses vara försvarbar ur

de synpunkter som i denna motion anförts. Enligt vår mening är det samhällets uppgift att här agera på ett ansvarigt sätt. Tyvärr är situationen i vår demokrati den, att den restlösa friheten icke är en realistisk framgångsväg. Samhället tvingas i medborgarnas och den sunda demokratiska utvecklingens intresse att sätta gränser för icke önskvärt agerande och icke önskvärda utvecklingstendenser.

Då frågan gäller utvecklingen av den pornografiska litteraturen och dess försäljning i vårt land måste principen om »allmän tryckfrihet» och »säkerställande av ett fritt meningsutbyte» (tryckfrihetsförordningen, 1 kap., 1 §) vägas mot principen om riksdagens realansvar för samhällets värderingar och »inre» utveckling.

I tryckfrihetsförordningen, 7 kap., 1 §, punkt 14 betecknas »förfarande som sårar tukt och sedlighet» som »otillåtet yttrande». Det tillkommer chefen för justitiedepartementet eller ombud, som av honom förordnas, att vaka över tryckfrihetsförordningens efterlevande. Det visar sig nu vara utomordentligt svårt att bestämma innehållet av »tukt och sedlighet». Och det får anses som en orimlig uppgift att chefen för justitiedepartementet skall granska all pornografisk litteratur med de moraliska värderingar i botten, som kan framgå ur verkligheten bakom orden »tukt och sedlighet». Den ur demokratiskt liberala synpunkter bästa och riktigaste vägen att komma till rätta med en icke önskvärd samhällsutveckling, som den vi här diskuterar, är krafter i den fria opinionsbildningens tryck. Denna väg bör i första hand beträdas. Om den visar sig icke farbar — och den under senare år allt liberalare tolkningen av »tukt och sedlighet» har tyvärr icke lett till den självsanering av branschen som man hoppats skulle komma till stånd — kan begränsande åtgärder av skilda slag bli nödvändiga. Kanske kan en nämnd med uppdrag att värdera de pornografiska tryckalsterna vara en framkomlig väg. Men först bör ett allvarligt försök göras att med opinionens hjälp genom självsanering komma till rätta med den icke önskvärda utveckling som pornografiproduktionen tagit.

Då frågan gäller narkotikaproblemet vidtar samhället utomordentliga åtgärder. Parallellitet råder icke mellan narkotika och pornografi. Men utomordentliga åtgärder synes vara av behovet påkallade i det senare såväl som i det förra fallet. Det är en angelägen demokratisk renlighetsfråga att bildframställningar av nakenhet och samlag icke får bli handelsvaror. Försök att stänga in problemet i kategorierna »tukt och sedlighet» har visat sig föga framgångsrika. Riksdagen bör nu träda in som ledare i den fria opinionsbildningen och med sin auktoritet öva press på utvecklingen i vanlig demokratisk ordning.

Med stöd av vad ovan anförts får vi därför föreslå,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar som sin mening att utvecklingen inom pornografiproduktion och försäljning av pornografiska tryckalster ur de allmänt godtagna demokratiska värderingarnas synpunkt är icke önskvärd.

Stockholm den 22 januari 1969

Joel Sörenson (fp)

Eric Peterson (fp)